

Damgalı mı Damgasız mı ?

I. — Klâsik şekilde pul toplama merakı alâkaliya hoş görünen her hangi bir metayı toplamakla bir telâkki edilebilir. Şahsî telâkkiye göre toplamağa muvaffak olduğu şeyler koleksiyon meraklısına az veya çok bir zevk temin eder. İlk devirlerde bazı kimselerin tütün tabakası, eski saat, av hâtıraları, bilek, çubuk ve baston koleksiyonları yaptıkları malûmdur. O zamanlar bu gibi koleksiyonlarla meşgul olmak yalnız varlık sahibi kimseler için mümkündü. Buna mukabil pul toplamak, bilhassa başlangıçta, hiç bir masrafa mütevakıf olmadığından, fakirleri de alâkadar edebiliyordu. Çünkü bidayette pula kıymet verenlerin az oluşu, damgalı pulların bedelsiz teminini mümkün kılıyordu. Bütün bu mütenevvi koleksiyon faaliyetlerinin müşterek vasfı amatörlük idi. Koleksiyon o zaman takip edilen yegâne gaye şahs' bir zevkin tatmini olup, her hangi bir menfaat veya spekülasyon hatıra bile gelmezdi.

Bu cihet tamamen anlaşıldıktan sonra, pul toplama merakının uyandığı ilk devrede, yani bundan takriben yetmiş sene evvel, damgalı mı yoksa damgasız pul mu toplanmalı, sualinin neden hatıra gelmediği kolaylıkla anlaşılır. Bunun sebebi gayet basittir. O zamanki müfrit filatelist zümrenin telâkkilerine göre, pul meraklıları yalnız damgalı pul toplayabilirlerdi. Çünkü iddialarına göre pul satın alınınca, bu iş bir spor olmaktan çıkar, malî kudret mahiyetini alır. Halbuki filâtelinin esası ve hakikî maharet, koleksiyonda noksan olan valörleri tesbit ile, bunları mübadele suretiyle veya parasız temin etmektir. Bu şartlar muvafakiyetin derecesinde âmil oldukları gibi, koleksiyon merakına da maddî olmaktan ziyade manevî bir kıymet veriyordu.

Bu mülâhazaları göz önünde tutarak, ister bilvasıta, ister doğrudan doğruya olsun, varlıklı filatelistler yeni çıkan pulları gişeden

satın almakla beraber — pulların Posta İdareleri tarafından arzu edenlere gönderme usulü daha sonraları taammüm etmiştir — derhal orada damgalatırılırdı. Zira pullar ancak damgalandıktan sonra albuma ithal olmak şeref ve hakkını kazanmış olabilişlerdi. Arkalarında zamkı bulunan ve talep üzerine damgalanmış olan bu pullar müfrit amatörlerce tam kıymeti haiz değillerdi.

O zamanın zihniyeti bugünkü telâkkilere uymadığından, biz o hareketleri mânasız şekilde kıymet imhası diye vasıflandırabiliriz. Bununla beraber bugünkü filatelinin klâsik filateliye itaba hiç de hakkı yoktur; çünkü onda da bir çok kusurlar vardır. Bu cümleden olarak insanları hayrette bırakan enflasyonları ve filatelistlerin ne kadar gaddarca istismar edildiklerini göz önüne getirecek olursak, klâsik devreye ait yukarıda bahis mevzuu kıymet imhalarının bunların yanında ne kadar ehemmiyetsiz kaldığı anlaşılır.

İlk devrede damgasız pulların koleksiyon için bir kıymet haiz olmayacağı esas itibariyle kabul edildikten sonra, bu gibi klâsik pullara ait damgasızlarının eski koleksiyonlardan çıkarılmış değil de, Posta İdarelerinde arta kalan ufak stoklardan olduğunu kabul etmek lâzım gelir. Bu yüksek baha dolayısıyla bu pulların bir kısmının gizlice yeniden basılmış olmaları da pek muhtemeldir. Çünkü tedavülden çekilmiş olan serilere ait stokların heyet huzurunda yakılması ve klişelerinin imhası son 25 - 25 sene zarfında taammüm etmiştir.

II. — Teşkilatlanmış millî ticaret erbabıyla uluslar arası ticaret sayesinde pulculuk bütün dünyada son derece genişleyeli beri gerek neşriyatta gerek pul kulüplerinde

(damgalı mı, damgasız mı?) suali daimî bir münakaşa mevzuu olmuştur. Bu suale şimdiye kadar yüzde yüz tatmin edici bir cevap verilemediği gibi âtiyen de verilemeyecektir. Meğer ki hazreti Süleyman uygun bir çarei hal olarak hem damgalı hem de damgasız pul toplamak imkânı temin edilebilsin.

Pulculuk hudutsuz spesyalizasyon ve endividüalizasyon yüzünden öyle bir istihale geçirmiştir ki, bugün artık umumî kaideler tespitine imkân görülmemektedir. Herkes koleksiyonunu kendi şahsî vaziyeti ve telâkkilerine göre, yani kendi fikrine göre tanzim etmektedir. Gerek esas ve gerek tali meselelerde amatörün malî kudreti birinci derecede âmîl olmakla beraber, şahsî zevklerin tatmini, spekülasyon ve ticarî maksatlar mühim rol oynar.

Şüphe yok ki, yalnız damgasız pullarla vücade getirilebilecek bir koleksiyon hem daha kıymetlidir, hem de insanın ruhunu daha çok okşar. Fakat tedavüde bulunan damgalı pulların muazzam miktarı göz önünde tutulacak olursa, bunları kıymetsiz diye vasıflandırmak hem kabil değildir, hem de şüphesiz bir hareket olur. Böyle tertip edilmiş bir koleksiyon çok güzel ve cazip olabileceği gibi, bir çok pulun damgalı ve damgasız aynı değerde kote edildiğinden, kıymeti de küçümsenemez. Şunu da unutmamak lâzımdır ki, bu, bir çok orta halli meraklılara pul toplamak imkânını bahşeden yegâne yoldur. Hepimizin başından geçtiği gibi, çocuklar damgalı pul toplamakla bu işe başlarlar ve bu yüzden insanın uzun seneler sarfedilen emekle vücade getirdiği iyi bir damgalı pul koleksiyonundan kolayca ayrılması beklenemez.

Damgalı pul koleksiyonu yapıldığı takdirde, Posta İdareleri tara-

ından muhtelif vesile ve fırsatlarda istimal edilen hususî posta mühürlerinin oynadığı rol muhtelif şekillerde tezahür eder. Bir taraftan böyle hususi mühürlerle iptal edilen pullar başlı başına bir koleksiyon mevzuu teşkil ederlerse de diğer taraftan bu mühürlerin normal koleksiyonörler için mahzurları da yok değildir. Damga ibaresi ekseriya pulun resmini aştığından, bazı harfleriyle üzerini örter ve bu suretle şehir damgasını zait kılar. Bunun sebebi şehir damgasıyla hususî damganın arasındaki mesafenin nispetsiz dar tutulmuş olmasıdır. Bu suretle manzarası bozulan bir pulu insan ancak muztar kaldığı zaman koleksiyonuna ithal eder. Bu itibarla bir çok meraklıların mektuplarını bizzat postaneye götürüp, pulların hafif damga vurulmak suretiyle iptal edilmelerini gişe memurlarından çok yerinde olarak rica ettikleri sık sık müşahede edilmektedir.

İptallerde kullanılan kirli mühürler damgalı pul toplamak hususunda mühim bir mâni teşkil etmektedirler. Bu keyfiyetin tabii bir neticesi olarak damgasız pullara alâka günden güne artmaktadır. Estetik ruhlu bir meraklı muhakkak ki temiz ve hafif damgalanmış pullar arar, Halbuki buna ekseriya imkân yoktur, çünkü umumiyet itibariyle Posta İdareleri, gişelerindeki mühürlerin muntazam olmalarına ve muayyen zamanlarda temizlenmelerine ehemmiyet vermezler. Bu hususta birer şerefli istisna teşkil eden İsviçre ile Liechtenstein'ı taklit etmelerini bütün medenî memleketlere tavsiye ederiz. Bazı memleketlerde istimal edilmekte olan mühürler nefret uyandıracak derecede kötüdür. Şehrin ismi ve tarih ya güçlükle okunur veyahut da hiç okunmaz. Bundan maada mühür o kadar kirlen-

miştir ki, pulu tamamen örttüğünden, albuma giremeyecek bir hale sokmuş olur. Bu tarzda hareket eden memleketler, kullandıkları memurlarının filatelik hiç bir malûmata sahip olmadıklarını ve böylece bir çok kıymet mahvına sebep olduklarını ispat etmiş oluyorlar. Misal olarak İspanya, İtalya, Fransa, ve Kuzey Amerikayı zikredebiliriz. Fakat Büyük Britanya ile Birleşik Amerika Devletlerinde de vurulan damgalar bir çok defalar temiz ve hafif olmaktan çok uzaktır. Ucuz olsun diye en kötü matbaa mürekkebi kullanılan Balkan memleketlerini mevzuu bahsetmek bile caiz değildir.

Pul ve posta mührünün, bir memleketin kültür seviyesinin miyarı olduğu iddia edilirse mübalâğa edilmiş olmaz. Bunlar bir nevi kart vizittir. Kültürel geri kalmış memleketler bütçeleri lehine âzami menfaati temin edebilmek için, posta işlerinde hayret edilecek derecere bir hasislik ve muhafazakârlık gösterirler.

III. — İmdi yukarıda arz ve izah ettiğimiz mahzurların izalesi mümkün müdür? Bu mesele ile salâhiyettar makamlar ve mütehassıslar meşgul olurlarsa, hiç şüphesiz sulimize müspet bir cevap verebiliriz. Yalnız pul cemiyetlerinin ve icabında Ticaret Odasının harekete geçerek bu meseleyi önümüzdeki Mayıs'ta Paris'te toplanacak olan Dünya Posta Birliğinin gündemine alınmasını temin etmeleri icap eder.

Her memleketin ekonomisi için mühim olan filâtelî nâmına muntazam yapılmış mühür ve iyi cins matbaa mürekkebi kullanılması, şehir ve tarihlerin iyi okunabilmesi için mühürlerin muayyen müddetlerde temizlenmelerine ehemmiyet verilmesi ve ayrıca muhtelif vesilelerle hususî damgalar kullanıldığı